

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2010 vp

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ilmasto- ja energiapolitiikasta: kohti vähäpäästöistä Suomea

Tulevaisuusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 2009 lähettäessään valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ilmasto- ja energiapolitiikasta: kohti vähäpäästöistä Suomea (VNS 8/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi tulevaisuusvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut valiokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa tulevaisuusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtioneuvoston ilmastopoliittinen asiantuntija Oras Tynkkynen ja projektipäällikkö Pirkko Heikinheimo, valtioneuvoston kanslia
- pääneuvottelija Sirkka Haunia ja neuvotteleva virkamies Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Pekka Tervo, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Outi Honkatukia, valtiovarainministeriö
- tutkija Paavo Suni, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA
- erikoistutkija Tiina Koljonen, Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT
- professori (emeritus) Pekka Pirilä, Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu
- professori Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

- johtaja Jaakko Kiander, Palkansaaajien tutkimuslaitos PT
- metsäekonomisti Matleena Kniivilä, Peller-von taloustutkimus PTT
- toimialajohtaja Teija Lahti-Nuuttila, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus
- yksikön johtaja Juha Honkatukia, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- ympäristö- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Otto Lehtipuu, VR-Yhtymä Oy
- toimitusjohtaja Tommy Jacobson, CLEEN Oy
- teknologiajohtaja Seppo Tikkanen, FIMECC Oy
- johtava asiantuntija Iivo Vehviläinen, Gaia Consulting Oy
- liiketoimintajohtaja Esa Ekholm, Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy
- toimitusjohtaja Christine Hagström-Näsi, Metsäklusteri Oy
- energiakonsultoinnin johtaja Heli Antila, Pöyry Management Consulting Oy
- hallituksen varapuheenjohtaja Timo Hirvonen, Suomen ElFi Oy
- johtava asiantuntija Mikael Ohlström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Pertti Salminen, Energiateollisuus ry
- asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry

- tuoteteollisuustoimialan johtaja Juha Luhan-
ka, Rakennusteollisuus RT ry
 - elinkeinoasioiden päällikkö Janne Metsämä-
ki, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö
SAK ry, edustaen myös Suomen Merimies-
Unioni SMU ry:tä
 - johtaja Martti Kätkä, Teknologiateollisuus ry
 - talouspoliittinen asiantuntija Ralf Sund, Toi-
mihenkilökeskusjärjestö STTK ry
 - toiminnanjohtaja Anni Mikkonen, Suomen
Tuulivoimayhdistys ry
 - asiantuntija Eija Kanto, Suomen Varustamot
ry
 - ilmastovastaava Venla Virkamäki, Suomen
luonnonsuojeluliitto ry
 - toimialajohtaja Jarek Kurnitski, Suomen itse-
näisyyden juhlarahasto Sitra
 - vesitielogistiikan asiantuntija, MMK Harri
Lallukka.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- Akava ry
 - Suomen Sahat ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Talousvaliokunta pitää tulevaisuusselontekoa tarpeellisenä visiona, joka täydentää valtioneuvoston pääosin vuoteen 2020 ulottuvaa ilmasto- ja energiastrategiaa. Vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka tuodaan tulevaisuusselonteossa hyvin esille. Selonteossa on ansiokkaasti käsitelty erilaisia päästöjen vähentämiskeinoja sekä tuotu esille niiden hyviä ja huonoja puolia.

Päästökehityksen hillitsemisen edellyttämät muutokset tulevat vaikuttamaan laajasti koko yhteiskuntaan. Riittävien vaikutusten aikaansaaminen edellyttää useiden eri politiikan sektoreiden yhdensuuntaista soveltamista. Valiokunta pitää tätä taustaa vasten perusteltuna selonteon esitystä asettaa monitieteellinen asiantuntijaryhmä seuraamaan ilmastotieteen, -teknologian ja -politiikan kehitystä. Työryhmä raportoiisi havainnoistaan valtioneuvostolle ja antaisi tarvittaessa suosituksia päätöksenteon tueksi.

Talousvaliokunta keskittyy jäljempänä toimialansa mukaisesti erityisesti selonteon skenaarioita ja elinkeinoelämää koskeviin osa-alueisiin. Valiokunta on käsitellyt energia- ja ilmastokysymyksiä laajasti valtioneuvoston pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa koskevasta selonteosta (VNS 6/2008 vp) antamassaan mietinnössä (TaVM 9/2009 vp). Mietintö sisäl-

tää useita linjauksia, jotka pätevät myös tulevaisuusselonteon osalta, ja useat niistä sisältyvät myös tulevaisuusselonteon johtopäätöksiin. Näitä ovat esimerkiksi tarve saada aikaan globaali ilmast sopimus, tarve panostaa energiatehokkuuden lisäämiseen ja uuteen vähäpäästöiseen teknologiaan sekä erilaisten joustomekanismien tehokas käyttö (esim. päästökaupan CDM-mekanismi). Keskeisimpiä linjauksia sivutaan myös jäljempänä eri asiayhteyksissä.

Selonteon lähtökohdat

Selonteon lähtökohtana on, että Suomi on saavuttanut EU:n vuoteen 2020 ajoittuvat tavoitteet ja että globaalitasolla on saatu aikaan kansainvälinen ilmast sopimus. Tästä lähtökohdasta asetetaan vuoteen 2050 mennessä saavutettavaksi päätavoitteeksi kansallisten päästöjen leikkaaminen vähintään 80 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Lisätavoitteena on mm. jatkaa uusiutuvan energian osuuden kasvattamista niin, että vuonna 2050 se nousee vähintään 60 prosenttiin energian loppukulutuksesta.

Kööpenhaminassa joulukuussa 2009 pidetty ilmastokokous osoitti, ettei kansainvälisen sopimuksen aikaansaamiseen löytynyt vielä riittävä yhteistä tahtoa. Tämänhetkisen tiedon valossa kovin nopea eteneminen neuvotteluissa ei vai- kuta todennäköiseltä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että varaudutaan myös tilanteeseen, jossa kaikki merkittävät kasvihuonekaasujen päästä-

jät kattavaa sopimusta ei oletetussa aikataulussa saada aikaan. Tällä saattaa olla vaikutusta niihin tavoitteisiin, joita EU asettaa itselleen vuoden 2020 jälkeen ja näin ollen myös niihin tavoitteisiin, jotka Suomen on realistista pyrkiä saavuttamaan.

Selonteossa on sivuttu talous- ja työllisyysvaikutuksia hyvin yleisellä tasolla. Vaikka selonteossa todetaankin, että osa päästövähennyksistä voidaan esimerkiksi energiatehokkuutta lisäämällä tehdä siten, että ne säästävät samalla myös rahaa, on toisaalta painotettava, että muutosten aikaansaaminen tulee edellyttämään huomattavaa taloudellista panosta sekä julkisen että yksityissektorin taholta. VTT:n arviona on esitetty, että päästöjen vähentäminen Suomessa 60—66 prosentilla maksaisi suorina kustannuksina 2 miljardia euroa vuodessa. Tavoitteenasetannassa tulee ottaa huomioon, että näitä lisäpanoksia tarvitaan tilanteessa, jossa maailmantalous ei osoita nopeita elpymisen merkkejä ja talouteemme kohdistuu muutoinkin suuria paineita erityisesti väestön ikääntymisen seurauksena. Myös ohjauskeinojen valinnassa painottuu entistäkin enemmän vaatimus kustannustehokkuudesta. Kokonaiskustannuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös ilmastopolitiikan positiiviset kustannusvaikutukset. VTT on arvioinut, että mikäli Suomi pystyy säilyttämään nykyisen osuutensa kasvavista energiateknologian markkinoista, on viennin kasvulla mahdollista kattaa kansalliset päästöjen rajoittamisen kustannukset.

Taloudellisten vaikutusten lisäksi näin huomattavilla ilmastopoliittisilla tavoitteilla on merkitystä toimintaympäristöön laajemminkin. Skenaarioissa onkin lyhyesti kuvattu niitä erityispiirteitä, joita eri kehityskuluilla arvioidaan olevan yhteiskunnan toimintaan. Emme kuitenkaan voi arvioida tulevaa kehitystä vain Suomea tarkastellen, vaan arvioinnissa on otettava selontekoa laajemmin huomioon erilaiset globaalin kehityksen variaatiot.

Teknologia

Mahdollisimman nopea uuden vähäpäästöisen ja energiatehokkaan teknologian kehittäminen on

ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta ensiarvoisen tärkeää. Uusia innovaatioita syntyy sinne, missä on tuotantoakin. Myös palvelusektorin kehittyminen on tiiviisti kytköksissä tuotantoteollisuuteen. Suomen kannalta onkin tärkeää huolehtia perusteellisuutemme kilpailukyvynturvaamisesta. Teollisuutemme tietotaitoa hyödyntävät myös strategisen huippuosaamisen keskittymät (ns. SHOKit), joista odotetaan merkittäviä uusia innovaatioita myös energia- ja ympäristöteknologian saralle.

Uusi energia- ja ympäristöteknologia tarjoaa uuden tukijalan vientiin. Tällä hetkellä energiateknologian vienti on 7—8 prosenttia kokonaisviennistä (noin 5 miljardia euroa). Energia- ja ympäristösektorin tuotannon volyymi on Suomessa noin 35 miljardia euroa, ja ala työllistää noin 60 000 henkilöä. Tutkimus- ja kehityspanostus tulee turvata, jotta näitä "viherkaulustyöpaikkoja" saataisiin lisää. Huomiota on kiinnitettävä myös energia- ja ympäristöteknologian kaupallistamiseen ja kotimarkkinoiden toimivuuteen. Valiokunta painottaa myös demonstraatiolaitosten merkitystä. Niiden rakentaminen Suomeen toimii hyvänä referenssinä vientimarkkinoilla.

Kilpailuvalttejamme uuden teknologian osalta ovat mm. energia- ja materiaalitehokkuus, puhtaiden energiaratkaisujen kehittäminen, rakennettuun ympäristöön liittyvät innovaatiot ja edellä olevaan liittyvän palveluliiketoiminnan kehittäminen. Energia- ja ympäristöalan strategisen huippuosaamisen keskittymässä (CLEEN Oy) on tavoitteeksi asetettu, että vuonna 2050 energia- ja ympäristöteollisuus on Suomen johtava teollisuudenala ja maailmanlaajuisesti markkinajohtaja valikoiduilla liiketoimintalueilla.

Tavoitteet ovat perustellusti korkealla. Niiden saavuttaminen vaatii merkittävää panostusta tutkimus- ja kehitystyöhön, jossa hyödynnetään mahdollisimman laajasti myös kansainvälistä osaamista. Olennaisia onnistumisen edellytyksiä ovat myös riskinotto- ja toimien priorisointi. Pelkkä teknologian kehittäminen ei kuitenkaan riitä, vaan samalla on kehitettävä innovatiivisia toimintatapoja ja kysyntää tuotteille ja

palveluille. Tämän prosessin nopeuttamiseen tarvitaan, ainakin alkuvaiheessa, myös sääntelyä ja ohjausta.

Edistämistoimet

Ohjauskeinolla tulee ensisijaisesti edistää päästöjen vähentämistä. EU:n päästökauppa on tässä suhteessa merkittävin ilmastopoliittinen ohjauskeino. Kansallista ohjausta ja kannustimia tarvitaan erityisesti ei-päästökauppasektorin päästöjen vähentämiseksi.

Tehokkaasti toimiessaan päästöoikeuden hinnan ja sen kautta energianhinnan tulisi automaattisesti lisätä päästöttömän energian käyttöä. Globaaleilla markkinoilla EU:n alueellinen päästökauppa ei kykene ohjaamaan investointeja riittävällä tavalla. Välivaiheen ratkaisuna tarvitaan tukea myös uusiutuvan energian lisäämiseen. NykYTEknologian puitteissa uusiutuvan energian tuottaminen on osin vielä erittäin kallista, joten panosten kohdentamista tulee harkita tarkoin.

Valiokunta painottaa, että tavoitteiden toteuttamisen keinot on valittava mahdollisimman kustannustehokkaasti. Tavoitteiden saavuttamiseen tulee pyrkiä johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. Vain näin voidaan luoda puitteet tarvittaville pitkäaikaisille investoinneille. Valittavien keinojen tulee olla riippumattomia teknologiasta ja mahdollisimman markkinaehtoisia sekä sisältää insentiivi tehokkaamman teknologian kehittämiseen. Myös ohjauskeinojen tehokkuuden jatkuva seuranta on tärkeää.

Nykyisin käytössä olevia ilmastopoliittisia ohjauskeinoja ovat mm. tuulivoiman ja biokaasun verotuki, uusiutuvien energianlähteiden käyttöä ja energiansäästöä edistävät energiatuet erilaisiin investointi- ja selvityshankkeisiin, investointituki uusiutuvaa energiaa käyttävien maatilojen lämpökeskuksien ja biokaasulaitosten rakentamiseen, investointituki maaseudun bioenergia-alan mikroyrityksille, valtionavustus bioenergiantuotannon edistämiseen erityisesti biokaasulaitosten rakentamiseksi, päästökauppa ja turpeen syöttötariffi. Ohjauskeinovalikoima muodostaa suhteellisen laajan ja kokonaisvaikutuksiltaan osin vaikeasti hallittavan

kokonaisuuden. Valiokunta painottaa tarvetta kattavan kustannushyötyanalyysin tekoon ja kokonaisarvion tekemistä ohjausjärjestelmämme toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Lähtökohdaksi on oltava, että tukitoimia tarvitaan vain rajallinen aika ja uusiutuva energia muodostuu uuden teknologian myötä kannattavaksi liiketoiminnaksi.

Ohjauskeinoja harkittaessa on myös tarkoin seurattava kansainvälistä kehitystä. Vaarana on muutoin tukikilpailu, joka saattaa vääristää markkinoita ja johtaa myös ilmastopoliittisesti ei-toivottuihin ilmiöihin, kuten bioenergian raaka-aineiden kuljettamiseen pitkiä matkoja maasta toiseen korkeampien tukien toivossa.

EU:n päästökauppa on osaltaan tuonut esille niitä vaikeuksia, joita alueellisiin järjestelyihin liittyy. Vastaavanlaisia kilpailunvääristymiä on aiheuttanut myös kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n lokakuussa 2008 tekemä päätös Itämeren poikkeuksellisen tiukoista rikkipitoisuuden enimmäisrajoista. Sääntely on johtamassa tuntuviin lisäkustannuksiin Itämerellä liikennöivälle tonnistolle. Samalla välillisesti suositetaan Itämeren lähialueilla olevia satamia, kuten Norjan Stavangerin satamaa.

Merkittäviin tuloksiin pääseminen edellyttää laajaa kirjoa erilaisia toimenpiteitä. On ylläpidettävä suotuisat edellytykset investoinneille tehokkaaseen ja vähäpäästöiseen tuotantoon. On huolehdittava kustannuskilpailukyvyistä. On hyödynnettävä kotimaiset raaka-aineet tehokkaasti ja tuottavasti. On torjuttava luonnonvarojen ja materiaalien kansainvälisen kaupan esteitä ja luotava uusia liiketoiminta- ja vientimahdollisuuksia. Mahdollisimman avoimia kansainvälisiä markkinoita on syytä tukea eri tavoin. Esimerkiksi Suomi on ajanut voimakkaasti WTO:n kauppaneuvotteluissa ympäristöteknologian nollatulliratkaisua.

Valiokunta on laajasti käsitellyt eri energialähteiden käyttömahdollisuuksia ja lisäämispotentiaalia ilmasto- ja energiastrategiasta antamassaan mietinnössä. Tässä nostettakoon esille metsäpohjainen energia ja erityisesti metsähaake, joka tarjoaa kustannustehokkaan tavan lisätä uusiutuvan energian käyttöä. Edistämistoimet

tulee suunnata siten, että metsien kestävä käyttö ja teollisuuden raaka-ainetarve turvataan. Samoin on erityistä huomiota kiinnitettävä logistiikan kehittämiseen. Kuljetettavat puumäärät tulevat moninkertaistumaan. Arviona on esitetty, että puuta on kustannustehokasta kuljettaa maanteitse vain noin 100 kilometriä korjuupaikalta. Esimerkiksi metsähakkeen laajempi käyttö edellyttääkin, että myös vesitiekuljetusmahdollisuudet otetaan käyttöön huomattavasti nykyistä laajemmin.

Ilmastopoliittisia tavoitteita edistää myös puurakentamisen lisääminen. Puurakenteiden valmistus on erittäin energiatehokasta ja luonnonvaroja säästävää. Rakenteet toimivat myös hiilinieluinä. Ympäristön kannalta suotuisien vaikutusten lisäksi alalla arvioidaan, että puurakentamista lisäämällä voitaisiin saada aikaan 50 000—100 000 uutta työpaikkaa. Ala omaa myös merkittävää vientipotentiaalia. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että sektorin kasvulle luodaan toimivat puitteet. Se voi tapahtua esimerkiksi rakentamismääräyksiä tasapuolistamalla ja turvaamalla alan koulutus.

Skenaariot

Valiokunta katsoo, että kaikki skenaariot sisältävät niitä elementtejä, joita tarvitaan tavoiteltaessa vähähiilisempää yhteiskuntaa. Skenaarioiden keskeiset lähtökohdat 80 prosentin päästövähennyksen aikaansaamiseksi ovatkin saaneet laajaa kannatusta osakseen. Näitä linjauksia ovat tarve globaalille ilmastoratkaisulle sekä merkittävä lisäys energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian käyttöön sekä vähäpäästöisten energianlähteiden ja teknologioiden hyödyntämisen merkittävä lisääminen.

Tiettyjä lähtökohtia on kuitenkin pidetty erittäin vaikeasti toteutettavina. Näitä ovat uusiutuvan energian 60 prosentin osuus vuoteen 2050 mennessä. Samoin tavoite, jonka mukaisesti energiantensiteetti minimissään puolitettaisiin vuoteen 2050 mennessä, asettaa erittäin kovia tavoitteita uuden teknologian kehittämiseksi. Edellytyksenä on, että energiatehokkuus parani 1,8 prosenttia joka vuosi vuoteen 2050 asti.

Edellä on jo mainittu tarve syventää ja tarkentaa taloudellisia vaikutuksia koskevia laskelmia. Samoin on tarvetta laatia skenaariolaskelma, jossa Suomen kehitys kytketään globaaliin kehitysarvioon tai -arvioihin. Eri sektoreiden päästövähennystavoitteet on selonteossa arvioitu erikseen, jolloin sektoreiden väliset kytkennät ja koko energiaketjun systemaattinen tarkastelu jäävät kokonaisuutena hahmottumatta. Skenaariotarkastelua onkin tarpeen syventää myös tältä osin.

Skenaarioiden yksityiskohtiin puuttumatta on aiheellista kiinnittää huomiota kaikissa skenaarioissa käsiteltyyn päätrendiin eli arvioon energiankulutuksen kehittymisestä. Energiankulutuksen kehittyminen on keskeinen tekijä ilmastopolitiikkamme kannalta, sillä energiantuotannosta syntyy noin kaksi kolmasosaa Suomen päästöistä.

Kaikkien skenaarioiden toteutumisen edellytyksenä on voimakas teknologinen kehitys ja energian kokonaiskulutuksen pienentyminen. Myös sähkönkulutus vähenisi merkittävästi lähes kaikissa skenaarioissa (poikkeuksena D-skenaario). Kaikissa skenaarioissa rakennusten ja liikenteen energiankulutus laskee. Suurin vaihtelu on teollisuuden energiankulutuksessa.

Tavaraviennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on 36,6 prosenttia. Tästä energiantensiivisen teollisuuden osuus on lähes puolet. Energiantensiivisen teollisuutemme vuoksi energiankulutus ja taloutemme kasvu ovat olleet tiiviisti kytköksissä toisiinsa. On kuitenkin jo nähtävissä, etteivät BKT:n ja energiankulutuksen kasvu enää täysin korreloi. Talous voi kasvaa ilman, että energiankulutus kasvaa samassa suhteessa. Erityisesti energiatehokkuuden kasvun myötä on mahdollista pysäyttää energian kokonaiskulutuksen kasvu ja kääntää se jopa laskuun.

Valiokunta arvioi energiasektorin kehittyvän siten, että sähkön osuus kokonaisenergiankulutuksesta kasvaa ja päästötön sekä vähäpäästöinen tuotanto lisääntyvät samalla, kun hajautetun tuotannon merkitys kasvaa.

Sähkö

Vihreäkin talous tarvitsee sähköä. On ilmeistä, että yhteiskunnan sähköistyminen jatkuu ja rakennemuutos vielä lisää sitä. Arviona on esitetty, että sähkön osuus energian kokonaiskulutuksesta tulee nousemaan nykyisestä noin 28 prosentista jopa 42 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä. Sähkön omavaraisuuden turvaaminen ja vähähiiliseen talouteen siirtyminen sekä uuden teknologian, kuten sähköautojen ja lämpöpumpujen, käytön lisääntyminen lisäävät osaltaan sähkönkäyttöä. Tuulivoiman merkittävä lisääminen edellyttää puolestaan säätövoimaa, johon liittyvät tarpeet tulee ottaa huomioon sähkön tuotantokapasiteetin riittävyttä ja omavaraisuuden turvaamista arvioitaessa. Teollisuudessa puolestaan arvioidaan, että tuottavuuden nosto edellyttää sähkön käytön lisäämistä. Uusien tuotteiden, kuten biopolttonesteiden, valmistus, prosessien automatisointi ja uudet tuotantojärjestelmät tarvitsevat energiansa sähköinä. Polttoaineita korvataan sähköllä ja samalla parannetaan energiatehokkuutta.

Hyväksyessään ilmasto- ja energiastrategian eduskunta hyväksyi yksimielisesti tavoitteen turvata kohtuuhintaisen sähkön saanti siten, että oma tuotantokapasiteettimme pystyy kattamaan huipun aikaisen kulutuksen ja mahdolliset tuontihäiriöt. Nykyinen tuotantokapasiteettimme ei riitä kattamaan koko sähkönkulutustamme, vaan nettotuonnin osuus oli esimerkiksi vuonna 2009 noin 15 prosenttia kokonaiskulutuksesta. Kohtuuhintaisella sähköntuotannolla edistetään myös vihreän talouden kasvua ja helpotetaan niitä haasteita, joita kansantalouteemme kohdistuu

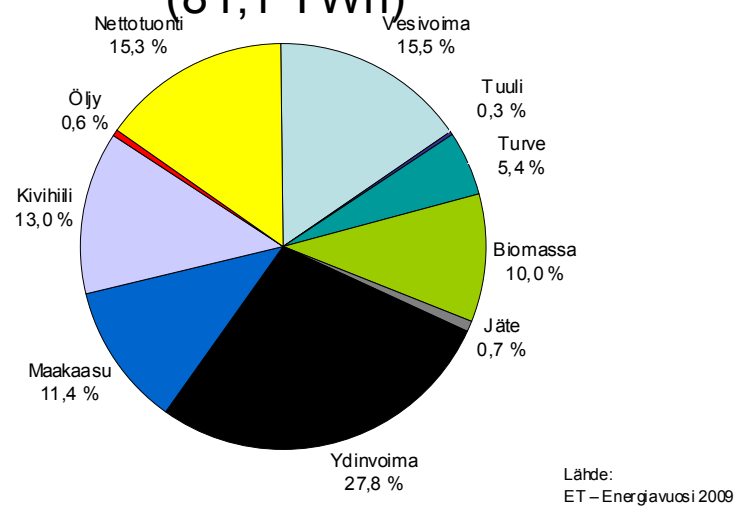
mm. ikääntymisestä aiheutuvien lisääntyvien kustannusten muodossa.

Arviot sähkönkulutuksen kehittämisestä vaihtelevat huomattavasti. Työ- ja elinkeinoministeriö on marraskuussa 2009 arvioinut sähkön kokonaiskulutukseksi vuonna 2030 maksimissaan 100 TWh. Ilmasto- ja energiastrategia 2008:ssa arvioitiin puolestaan sähkön kokonaiskulutukseksi vuonna 2050 nykyisin toimin 116 TWh ja asetettiin tavoitteeksi kulutuksen laskeminen 80 TWh:iin, joka vastaa suurin piirtein sähkön kokonaiskulutusta vuonna 2009 (80,8 TWh). Vuosi oli kuitenkin poikkeuksellinen. Normaali kokonaiskulutus on liikkunut noin 90 TWh:n paikkeilla.

Elinkeinoelämän vastaavat arviot ovat vuoden 2030 osalta 100—111 TWh, ja visio vuodelle 2050 liikkuu 115—150 TWh:n tasolla. Tulevaisuusselonteon skenaarioissa arviot vaihtelevat välillä 68,9—144,7 TWh.

Tarvittavan uuden tuotantokapasiteetin osalta työ- ja elinkeinoministeriö on marraskuussa 2009 arvioinut, että vuoteen 2020 mennessä tarvitaan uutta kapasiteettia noin 1 000—1 500 MW ja vuoteen 2030 mennessä 2 500—3 500 MW. Ministeriön laskelmissa ei kuitenkaan ole mukana yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon poistumaa eikä Loviisan ydinvoimaloiden korvaamista. Tämä lisäkapasiteettitarve huomioon ottaen lisäkapasiteetin tarve (5 500—6 500 MW) vastaa suurin piirtein elinkeinoelämän arvion alarajaa. Elinkeinoelämä on arvioinut, että vuoteen 2050 mennessä uutta kapasiteettia tarvitaan kaikkiaan 19 000—27 000 MW. Arvio perustuu oletukseen, että nykyisistä voimalaitoksista käytössä olisi tuolloin lähinnä vesivoima ja rakenteilla oleva ydinvoimayksikkö.

Sähkön hankinta energialähteittäin 2009 (81,1 TWh)

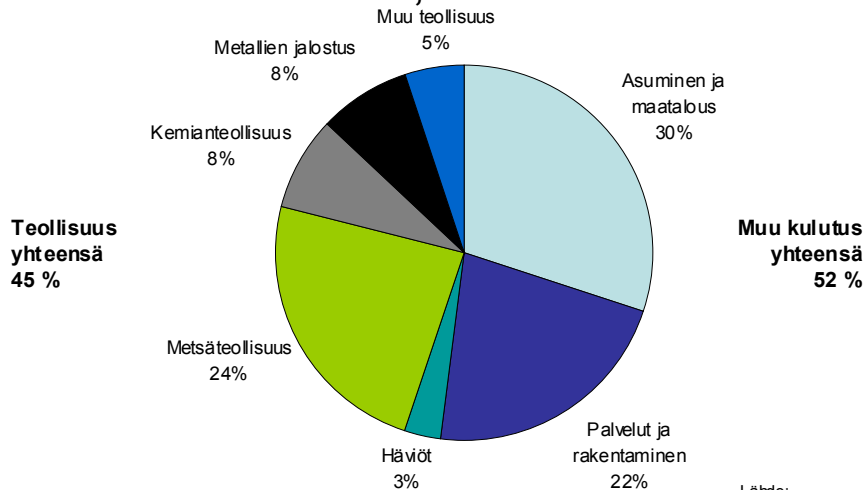

Sähkön kulutusennusteen tarkentaminen on olennaista, jotta tavoitteet, ohjaustoimet ja ta-

loudelliset panostukset kyetään asettamaan kestävälle, vähähiilistä taloutta tukevalle pohjalle.

Sähkön käyttö 2009

81,1 TWh

Lähde:
ET – Energiavuosi 2009

Sähkönkulutuksen osalta elinkeinoelämän arviona on, ettei eri sektoreiden suhteellisissa osuuksissa tapahdu merkittäviä muutoksia vuoteen 2050 mennessä. Arvio poikkeaa tältä osin merkittävästi erityisesti skenaariosta A, jossa arvioidaan palvelujen osuuden kasvavan huomattavasti. Edellä on jo tuotu esille, ettei palvelusektorin merkittävä kasvattaminen ole todennäköistä ilman vankkaa perusteollisuutta.

Lopuksi

Talousvaliokunta katsoo, että tulevaisuuslonteko on erinomainen aloituspuheenvuoro keskustelulle siitä, minkälaisen haluaisimme Suomen olevan vuonna 2050 ja minkälaisia toimenpiteitä vision saavuttaminen edellyttää.

Kuten edellä on tuotu esille, liittyy visioihin useita suuria epävarmuustekijöitä. Jatkotyötä tarvitaankin perspektiivin laajentamiseksi ja analyysin syventämiseksi. Talousvaliokunta katsoo, että jatkotyössä tulee ensi vaiheessa pyrkiä selvittämään eri vaihtoehtojen talous- ja työlli-

syysvaikutuksia. Talousvaliokunta edellytti taustalaskelmien täsmentämistä myös edellä mainitussa mietinnössään. Valiokunta totesi, että muuttunut taloudellinen tilanne edellyttää laskelmien päivittämistä ja mahdollisten lisätoimenpiteiden tarpeen arviointia, jotta vuoteen 2020 asetetut tavoitteet kyetään saavuttamaan. Tarvetta on siten sekä lyhyemmän että pidemmän aikavälin laskelmille. Tähän liittyen on tarpeen ottaa huomioon myös erilaiset kansainvälisen ilmasto- ja energiapolitiikan kehitysvaihtoehdot, kuten tilanne, jossa kokonaisvaltaista kansainvälistä ilmastositimusta ei ole saatu aikaan.

Merkittäviä ympäristö- ja energiapolitiittisia ratkaisuja joudutaan tekemään tilanteessa, jossa globaalisti vallitsee suuria epävarmuustekijöitä eikä eri politiikkalinjausten ja tarvittavien toimenpiteiden valinnan tueksi ole saatavissa kattavaa tieteellistä ja taloudellista analyysia. Tulevaisuuslonteko on tarpeellinen avaus vaihtoehtojen hahmottamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

*että tulevaisuusvaliokunta ottaa edellä
olevan huomioon.*

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Eero Lehti /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Harri Jaskari /kok	Petteri Orpo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Sirpa Paatero /sd
	Matti Kangas /vas	Oras Tynkkynen /vihr
	Toimi Kankaanniemi /kd	Markku Uusipaavalniemi /kesk.
	Jouko Laxell /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulo-vesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ilmasto- ja energiapolitiikasta on tehty ennen hallituksessa nyt esillä olevaa uusiutuvan energian tuki- ja kehittämissuunnitelmaa. Valtioneuvoston ydinenergiailaitosten luparatkaisut ovat myös esittämättä. Tämän vuoksi on tässä vaiheessa vaikea ottaa lopullista kantaa lausunnon yksityiskohtiin. Hallituspuolueet eivät halunneet odottaa näitä päätöksiä. Nyt talousvaliokunnan lausunto perustuu vajavaisiin tietoihin, jotta voitaisiin ottaa lopullisesti kantaa uusiutuvaan energiaan mm. vientivalvottuun ja työllistäjänä. Päästöttömän ener-

gian ja kivihiilen voimakkaan vähenemisen osalta ydinvoimaratkaisut ovat tärkeitä.

Ilmasto- ja energiaselontekoon pohjautuva talousvaliokunnan lausunto on puutteellinen ja vanhentunut, koska siitä puuttuu em. syistä ajankohtainen konkreettisuus. Mitä hyötyä on tällä tavoin käsitelystä tulevaisuuden ilmasto- ja energiastrategiasta?

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että mielipiteemme otettaisiin mietintöä tehtäessä huomioon.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2010

Jouko Skinnari /sd
Sirpa Paatero /sd

Päivi Lipponen /sd
Matti Kangas /vas